

Dostum Harvey ve Renkli Fener

Yazan : Nahit Sırrı ÖRİK

Tiyatro mevsimi gelmeden epey zaman evvel Ankara Devlet Tiyatrosu repertuarını bildirmişken, İstanbul Şehir Tiyatrosu bu usule, her itibarla pek muvafık olan bu usule, riayet etmedi. Dram, Komedi ve Eminönü sahnelerinde bugün oynanmakta bulunan piyesler yerlerini hangi eserlere terk ederek sahneden çekilecekler, bu ile yeni malûm oldu. Temenni edelim ki, bu kararsızlık yakında nihayet bulsun, oynanacak eserler mevsim başından tamamen kararlaşıp muharrir ve mütercimler de piyeslerini, edebî heyetçe kabul edilmiş piyeslerini oynatabilmek için fazla âbırû dökmekten, nüfuzlu zatların veya vaziyete hâkim aktörlerin huzurlarında eğilmekten kurtulsunlar, bahusus ve alehusus oynanacak eserler evvelden tesbit edilerek her şey daha rahat ve itinalı bir şekilde hazırlanabilsin ve aktörler rollerini daha iyi bellemiş olarak sahnede görünebilsinler. Kaldı ki, benden önce daha bir hayli muharririn söylemiş olduğu bu temennileri boşuna ettiğimi de bilmiyorum değilim.

Boşuna daha fazla lâl etmeyip sözü mevcut vaziyetin hikâyesine nakledeyim:

Komedi ve Dram tiyatroları epey bir zamandan beri yeni birer piyesin temsiline devam etmektedirler ve bunlar da, evvelkiler gibi, birer tercümedir. Cağaloğlunda bulunmakla beraber Eminönü bölümü diye adlandırılan üçüncü sahne ise üvey evlât vaziyetinde bulunduğundan, perdesini Komedi ve dramdan hayli sonra açabildi ve haftada ancak 4 kere temsil oluyor. Koca İstanbul tarafı bir tek tiyatroyu her ge-

ce besliyemez mi, bilmiyoruz. Her ne ise, burası haftada ancak dört kere oynanıyor, temsillere geç başladığı için de henüz eser değiştirilmedi. Ecnebi bir eserden vaktiyle yapılmış ve çeyrek asırdan fazla bir zaman önce temsil edilmiş bir adapte eser oynamakta.

Bu üç eserden bahsetmeden önce, tahakkuk edeceği evvelce bildirilmiş, hattâ, ifade caizse, tebrikâtı kabul edilmiş bir noktada üzerinde durayım. Hani Kadıköyünde de Şehir tiyatrosunun bir şubesi olacaktı? Verilmiş müjde niçin gerçekleşmiyor? Şehir tiyatrosunun çekmeleri sıraları bir türlü gelmiyen eserlerle, kadrosu sene de ancak iki üç hafta sahneye çıkabildiklerinden dolayı ziyadesiyle üzülen —yahut, bilmem ya, ziyadesiyle memnun olan— sanatkârlarla dolup taşarken şehrin münevveri pek bol olan bütün bir kısmından niçin bir sahne esirgeniyor?. Pendîçe kadar ve en az Üsküdar kadar bir hinterland olan Kadıköy gibi zengin bir merkez, bir sahneyi yaşatamaz mı hiç?

Bu noktaya belki bir gün yine avdet etmek üzere şimdi üç sahnede oynanan eserlere gelelim:

Dram kısmının orta dereceli bir Fransız tiyatro yazarı olan Jacques Deval'in eseri, (Bu Akşam Semerkant'ta), Komedi kısmında Amerikalı Mary Chase'in (Dostum Harvey) piyesi, Eminönünde de Avusturyalı Hans Müller'den Muhsin Ertuğrulun adaptesi olan (Renkli Fener) oynanıyor. Bu sonuncu eseri geçen hafta, ikinci eseri dün gece seyrettim. (Devamı 15 inci sayfada)

Dostum Harvey ve renkli fener

((Baştarafı 13 üncü sayfada)
Semerkant'e henüz yolum düşmedi. Bu sebeple bu yazıda ancak son iki piyesten pek kısaca bahsedeceğim.

Benim yaşımdaki bir tiyatro meraklısı (Renkli Fener) i 29 yıl önceki ilk temsilinden bilmeliydi. Maalesef yeni görüyorum. Bu, tezi olan bir eser; tezi de kaldırımından gelen kadının yine mutlaka kaldırıma döneceği zemininde, Fahişeyi âdeta velileştiren bir edebiyatın tam zıddı. Kaldı ki, sokak kadınına evine getiren delikanlı —güya parlak istikbale namzet tiyatro yazarı— öyle pısrık bir zat, başörtülü ve mor kadife entarili validesi öyle sevimsiz bir bayan ki, ve nadim ve âşık fahişe öyle tahammül edilmez bir hayata mahkûm edildi ki tez sarsılıyor ve «Kadın tahammül eden bir hayata kavuşsaydı acaba geldiği kaldırıma dönmez miydi?..» fikri —hemen hemen bir kanaat halinde— insanın içine geliyor. Bu kadın rolü merhum Neyyire Neyyirin en mühim muvaffakiyetlerinden birini kaydettirmiş imiş. Şimdi Gülistan Güzey tarafından oynanıyor. Ama bu aktris öyle sarışın, güzel ve kibar tavırlı ki, kaldırım yosması olabileceğine inanmak güç. Başta Halide Pişkininki gelmek üzere ötekî roller de fena oynanmıyor.

(Dostum Harvey) e gelince, Amerikada pek büyük bir mükâfat kazanmış imiş, ama ilk önce hayli zaman tiyatro müdürleri beğenmemiş ve oynatmamışlarmış. Mütercimî M. Basir Feyzioğlu.

Bana bu eserin uzun zaman reddedilmesi bir tefrit, fakat oynandıktan sonra fevkalâde rağbet görerek mühim bir mükâfat kazanışı da bir ifrat şeklinde göründü. Oldukça, iddialı, tıbbî ve felsefî, fakat iddialı, tıbbî ve felsefî olmasına rağmen de pek basit tertiplerle kahkaha avına da rağbet eden bir eser. Harvey, bir metre seksen santimetre boyunda bir hayalî tavşan. Elwood Dowd isminde bir adam onu kolunda taşıdığına can ve gönülden iman etmiş. Kendisiyle konuşup durmakta. Onu timarhaneye atmak istiyen hemşiresi de tavşanı arada bir gördüğünü gibi timarhanenin veya kliniğin baş hekimini de sonunda görüyor.. Elwood Dowd'un dostuyla cil-

veleri o kadar uzun sürdü ki, nerede ise ben de telkin altında kalacak ve tavşan hareketlerini görecektim. Ama ben de tecelli başka türlü oldu, uykuladım durdum. Uykulamadığım zamanlarda bu ağır rolü yüklenmiş olan Reşit Baranın ona kâfi derecede şiir katamadığı kanaatinde idim. Yarı deli hemşire rolünde Bedia zahmetsizce muvaffak oluyordu. Evlerindeki büyük bir davetten yeni ayrılan kerimesinin timarhâne veya klinikteki gardiyanla hemen aşna fişneye girmiş ise esere bir tulûat çeşnisi getirdi. Zaten başdoktor —Mehmet Karaca kısmen; hademesi baştan başa— o çeşni içinde oynadılar..

